

Æra for den, saa er det slet ikke Lønarbejdernes Overtagelse af Bedrifterne, som vil komme til at give Billedet af det nye Samfund, men saa vil det være det størst mulige Antal selvstændige Hjem og Bedrifter i det højest mulige udviklede Samarbejde. Dette er den liberalistiske Opfattelse af og Haab til en kommende Samfundsudvikling.

Det ærede Medlem Hr. L. Rasmussen gav ikke en saadan almindelig Sætning som den, det ærede Medlem Hr. Stauning gav. Det ærede Medlem Hr. Stauning sagde: Vi kan godt være med i et demokratisk Samarbejde. Det ærede Medlem Hr. L. Rasmussen foretrak at nævne en Række konkrete Opgaver og sagde: Om disse har Socialdemokratiet og de Radikale kunnet arbejde før, det kan vi vel ogsaa nu, og det er fuldkommen rigtigt. Det er Spørgsmaalet. Er der konkrete Opgaver, som to Partier kan arbejde sammen om, saa vil de komme til at gøre Forsøg paa at løse dem i Fællesskab; og de Opgaver, som det ærede Medlem Hr. L. Rasmussen nævnte, var Opgaver, som ligger indenfor den demokratiske Ramme, indenfor de Opgaver, som vi for vort Vedkommende altid har søgt at løse. Spørgsmaalet er da: Kan vi finde en fælles Form for Løsningen, naar vi paa enkelte Punkter som f. Eks. paa Militæromraadet har skitseret og udviklet vore principale Standpunkter. Jeg skulde tro, at det ærede Medlem Hr. L. Rasmussen har Ret i, at vi maatte kunne finde en fælles Løsning ogsaa paa dette Omraade.

Naar jeg i mine Bemærkninger sagde, at vi ikke kunde være med til en Regering, som regerede socialistisk, saa var det for at fastslaa netop dette Grundlag, som er accepteret baade af det ærede Medlem Hr. Stauning og af det ærede Medlem Hr. L. Rasmussen, af det ene ærede Medlem ved en teoretisk Udtalelse og af det andet ved en praktisk Udformning af samme. Om dette er Vejen, om disse Opgavers Løsning vil føre videre fremad mod et Samfund udviklet paa den Maade, som Socialdemokraterne tænker sig, det maa de jo om. Jeg er overbevist om, at disse Opgavers Løsning vil føre fremad mod den bedre Omordning af Samfundet, som vi fra radikal Side ønsker os; saa faar hver i saa Henseende bygge paa sin Tro. Jeg er overbevist om, at hvis vi nogen Sinde skulde havne paa en eller anden Tid af Samfundsudviklingen i den bureaukratiske Socialisme, som er en Socialisme fra Socialdemokratiets Barn-dom, og som endnu lever hist og her, maaske ogsaa i det ærede Medlem Hr. Sundbøes Opfattelse, saa vil vi hurtigt komme ud af den igen.

Naar jeg bruger Udtrykket bureaukratisk Socialisme, saa er det et Udtryk, jeg har laant fra den store liberale engelske Socialøkonom Hobson's Bog om Liberalismen, og da man synes her i Landet at ville begynde igen at sætte Teorier under Diskussion, og Venstre synes at ville antage sig Liberalismens Sag, saa vil jeg tillade mig indtrængende at anbefale alle de Medlemmer af Venstre, som betragter dette Spørgsmaal som politisk Alvor for sig og ikke som en partipolitisk Traver, som man rider, fordi det nu maaske derigennem vil være muligt at ride i Spidsen for tilstrækkelig mange, at læse f. Eks. en saadan Bog som den af den engelske Liberale Hobson om Liberalismen. Den er ganske repræsentativ; den er udgivet som et Sidestykke til en Bog om Socialisme og en Bog om Konservatisme. Læs den Bog, saa vil De se, i hvilken Grad Deres højtærede Landbrugsminister, naar han hæver Liberalismens Fane, marcherer lige i modsat Retning af, hvad der er den levende Liberalisme. Læs om Jordspørgsmaalets Ordning, og De vil finde til Punkt og Prikke den Løsning af Jordspørgsmaalet, som det radikale Parti har stillet Forslag om og gennemført i Loven af 1919. Eller læs om Spørgsmaalet om Aldersrente, og De vil se, i hvilken Grad det, der staar derom, viger bort fra den Ordning, som de Konservative tænker sig, naar de nu igen begynder at rejse Forskringskravet men staar paa Aldersrentens Grundlag. Eller læs om Arbejdstidens Begrænsning, og De vil finde de sande og levende radikale Synspunkter, og om det økonomiske Samarbejde, og De vil finde det. Jeg tror, at hvis vi igen skal tale om store Systemer, Socialisme, Konservatisme, Liberalisme overfor hinanden, lad os saa blive klar over, hvad Liberalisme virkelig er, hvad der er levende, og hvad der er afdødt.

Mange har talt om Valget, og nu og da siger Socialdemokraterne, at det var heldigt, om det kom nu. Jeg har sammen med mine Partifæller hævdet, at det burde komme, naar dets Tid var, og dets Tid er ved Valgperiodens Afslutning, eller hvis de Konservative og Venstre i deres Samarbejde ikke længere er i Stand til at bære en Regering oppe, men selv kalder paa Valg. Efter min Opfattelse bør vi ikke søge at fremtvinge Valg ved nogen som helst politisk Kombination med det konservative Parti her i Salen. Det har vi hele Tiden sagt, og den Omstændighed, at man nu og da har haft andre Anskuelser indenfor Socialdemokratiet, har ikke forandret vor Stilling paa dette Punkt.